Інна КОНОНЧУК
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ

АНАЛІЗ КОНЦЕПТІВ У НІМЕЦЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Мова та її словниковий склад являють собою найкращий доказ реальності "культури" в сенсі історично переданої системи "уявлень". Емоції не можуть бути ідентифіковані без допомоги слів, а слова належать конкретній культурі і відображають з собою культуроспецифічну точку зору. До важливих принципів, які пов'язують лексичний склад мови та культуру, А.Вежбіцкая відносить "культурну розробленість", "частотність" і принцип "ключових слів". Національно-культурна специфіка мови втілюється, насамперед, у концептах, які маркірують колективну свідомість (А. Вежбіцкая, В.І. Карасік, С.Х. Ляпін, Ю.С. Степанов)

Різноманітні емотивні номінації, які об'єднані темою "любов" і відображують емотивну компетенцію Г. Гессе. Ізольовані від ситуації, вони можуть бути співвіднесені з "алфавітом" когнітивної діяльності Г. Гессе та розділені на емотивні номінації, виражені словами або словосполученнями, що відбивають будь-яке уявлення про кохання. Це (1) номінації, утворені шляхом афіксації і словоскладання, (2) ад'єктивні словосполучення, (3) словосполучення фразеологічного характеру, (4) синтаксично огорнуті номінації, що відображують уявлення про любов:

(1) Verliebtheit, Spielerei, Leidenschaften, Liebelei, Liebhaberei, Lieblingsbände, so eine Studentenliebelei, Frauenliebe drängen, leidiges Verliebt sein, etc.

(2) verliebte Paare, knabenhafte Liebeleien, süße und verderbliche Leidenschaft, rührende Rücksicht, verdoppelte Zärtlichkeit etc.

(3) toll machen, den Kopf vollends verdrehen, rasend verliebt sein, sich die Zeit mit Liebesgetändel vertreiben, verschossen sein, lieb haben, zum Sterben verliebt sein etc.

(4) Geheimnis der Liebe, sich eiligst verlieben, toll machen, etwas vom Wesen der Liebe zu erfahren, fühlen, rührend, die Tränen, fesseln, über so knabenhafte Liebeleien hinaus sein, mit allen Sinnen empfinden, eine Verlockung haben, nur sein Vergnügen im Sinne haben, der Liebhaber, keinen Schatz haben, etc.

Любов до батьків може бути ніжною, заснованою на близькості, теплоті *(mit auf Nähe, Wärme und Gemeinschaft gegründete Zärtlichkeit lieben)*, на пошані, боязкості, замилуванні *(mit einem leisen Beiklang von Ehrfurcht, von Scheu, von einer Bewunderung lieben)*, до тварин - відвертою, серцевою, щирою *(aufrichtig und herzlich; innig geliebt werden)*.

Любов, відображена у творах Г. Гессе, включає не тільки міжособистісну любов, вона спрямована також на книги, на явища природи. Одним із досить стійких мотивів Г. Гессе є любов до книг, процес спілкування з якими викликає у читача такі емоції або фізіологічні прояви:

Leiden, Bedürfnis, Vergnügen, Begeisterung, Lesefieber, Jauchzen, Tränen, pietätvolle Neugierde, besessen sein.

Любов володіє звуком, смачним запахом заборонених плодів, належить таємничому, загрозливому, але солодкому, привабливому світу: *Das war ein Ton aus einer fremden, verschlossenen, scheu geahnten Welt, das hatte den leckeren Duft der verbotenen Früchte, das hatte etwas Heimliches, Poetisches, Unnennbares, das gehörte in jenes dunkelsüße, schaurig lockende Gebiet (Auf dem Eise).* Але її поклик може бути і болючим, страдницьким: *... deine Liebe ruft mir schmerzlich zu, wie ewiges Leid, wie ewiger Vorwurf. (Klingsors letzter Sommer).*

Модель взаємини особистості з природою ("Я − ВСЕ"), в основі якої лежить любов до природи *(Liebe zur Natur)*, а саме, до води, всі види якої любовно названі героєм sor acqua, розглянемо на прикладі емоційної ситуації, відображеної в оповіданні " Aus den Erinnerungen eines Neunzigjährigen ": *Lust an Wanderung und Landschaft, Trieb in die Ferne, Schwester Wasser, der Weggenosse, eine geliebte ältere Schwester, liebe, meine letzte Liebe* − в цих позначеннях виражається ставлення до води, однозначно оцінюється зі знаком плюс.

Емоції, які відчуває персонаж по відношенню до води, є ніжність *(das zärtliche sor acqua)*, пристрасть *(meine Leidenschaft)*, захоплення водою (виражається в синтаксичній побудові фраз: *"Und dann die Fischerei, vom Forellenangeln im kleinen Schwarzwaldbach bis zu den Fischzügen auf dem Meere!"*), шанування *(Verehrung)*, увага *(Aufmerksamkeit)*. Вустами персонажа Г. Гессе наділяє воду цілим ланцюжком епітетів, які не тільки акцентують певну ознаку в концепті "вода", а й розкривають ставлення до неї: *beweglich, weich,*

rein, mächtig, leuchtend, dunkel, lieb, zärtlich. Прийом уособлення виражається в наділенні води голосом та здатністю говорити *(in wunderlichen Gesprächen mit sor acqua, sie unterhielt mich mit Geschwätz, mit Gesang)*, випробовувати певні настрої *(Ich ließ mir Launen von ihr gefallen)* та емоційні стани *(ich sah sie ohne Zorn mehrmals in ausgelassener Grausamkeit mit meinem Leben spielen)*, жарт *(Sie hat mir zuweilen Streiche gespielt)*, нарешті, у метафоричному уподібненні води до організму, який потребує розуміння *(der tiefere, zum Verständnis zwingende Organismus)*.

Любов поширюється не тільки на людей, життя, але й, однаковою мірою, на смерть: *Ich liebe dich, blonde und schwarze Frau, ich liebe alle, auch die Philister; ihr seid arme Teufel wie ich, ihr seid arme Kinder und fehlgeratene Halbgötter wie der betrunkne Klingsor. Sei mir gegrüßt, geliebtes Leben! Sei mir gegrüßt, geliebter Tod! (Klingsors letzter Sommer).*

У цих висловлюваннях відображена ідея єдності всього існуючого, відома з давніх часів як на Заході, так і на Сході, що відігравала значну роль у творчості Г. Гессе.